

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum sacramenta nouæ legis sint causa gratiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

suæ naturæ filio nõ communicaret, uideretur uel ad impotentiam, uel ad inuidiam pertinere, & p̄cipue secundum eos qui dicebant quod patris filium necessitate naturæ generat.

Ad xviii. Dicendum, quod uerbum Domino non est intelligendum quod infima fini ultimo coniungantur uirtute causarum mediarum, sed quia causæ mediæ disponunt ad hanc coniunctionem uel per illuminationem, uel quocumq; alio ministerio.

Ad xix. Dicendum, quod potestas illa data est Apostolo ad expellendum demones a corporibus, quod constat esse minus quam expellere peccatum ab anima. Nec iterum datum est eis, ut propria uirtute demones expellerent, sed per inuocationem nominis Christi impetrato per orationem, quod patet ex hoc quod dicitur Matthæi ultimo. In nomine meo demones eiecient.

Ad xx. Dicendum, quod sacerdos legalis, nec etiam per modum ministerij ad gratiæ collationem operatur nisi remote per exhortationem & doctrinam. Sacramenta uero legis, quorum erat minister, gratiam non conferbant, sicut conferunt sacramenta nouæ legis quorum est minister sacerdos euangelicus, unde sacerdotium nouum est dignius uero eri, ut probat apostolus in epistola ad Hebr.

Ad xxi. Dicendum, quod anima aliter se habet ad uitam naturalem, & ad uitam gratiæ. Ad uitam enim gratiæ se habet, ut quod alio uiuit, ad uitam uero naturæ, ut quo aliud uiuit, & ideo uitam gratiæ cõicere non potest, sed cõicata recipit, uitam uero naturæ cõicat, nec tempore cõicat, nisi in quantum formaliter corpori vnitur, non est autem possibile quod anima alteri animæ quæ uita gratiæ uiuere potest, formaliter unatur, unde non est simile.

Ad xxii. Dicendum, quod non est impossibile aliquod agens agere secundum suam speciem, uel infra, sed supra suam speciem nihil agere potest. Gratia autem est supra naturam animæ, culpa uero est uel iuxta naturam respectu animalis partis, uel infra naturam respectu rationis, unde non est simile de culpa & gratia.

Ad xxiii. Dicendum, quod in minori mundo, si homo aliquod accidens spirituale quod naturam non excedit uirtute creata aequaliter causatur, si scientia a doctore in discipulo, non autem gratia, quia naturam excedit. Anima uero sensibilis & uergetabilis infra naturalem ordinem continetur.

Ad xxiiii. Dicendum, quod perfectio gratiæ potior est perfectione naturæ ex parte formæ perfectioris, non autem ex parte perfectibilis. Nam quodammodo perfectius possidetur quod est naturale, quam quod est supra naturam, in quantum est naturali uirtuti actiue proportionatum, cuius proportionem donum supernaturale excedit naturale, & ideo propria uirtute non potest aliquod donum supernaturale transfundere, quamuis possit facere sibi simile in natura. Nec tempore hoc uniuersaliter uerum est quia perfectiores creaturæ sibi simile facere non possunt, ut sol non potest producere alium solẽ, nec angelus alium angelum: sed hoc tempore uerum est in corruptibilibus creaturis, quibus uis generatiua diuinitus est prouisa, ut continuè esse sibi spiritum, quod secundum inuidium continuari non potest.

Ad xxv. Dicendum, quod duplex est actus formæ. Vnus quod est operatio, ut calefacere quod est actus scientie, & talis actus formæ supposito attribuitur. Alius uero actus formæ est materiæ informatio, quod est actus primus, sicut uiuificare corpus est actus animæ, & talis actus supposito formæ non attribuitur. Sic autem iustificare est actus iustitiæ, seu græ.

ARTICVLVS IIII.

Verum noue legis sacramenta sint causa gratiæ.

Questio Varto queritur, utrum sacramenta nouæ legis sint causa gratiæ, & uideretur quod non. Sicut enim dicit Bernarus in sermone de Cena Domini, Sicut Canonici per librum, Abbas per baculum, Episcopus per anulum inuestitur, sic diuisiones gratiarum diuersis sunt traditæ sacramentis: sed liber non est causa canonicatus, nec baculus Abbatie, nec anulus Episcopatus, ergo nec sacramenta gratiæ.

¶ 2a Præter. Si sacramentum est causa gratiæ, aut principalis, aut instrumentalis, non autem principalis, quia sic solus Deus gratiæ est causa, ut dictum est. Nec iterum ut instrumentalis, quia omne instrumentum habet aliquam actionem naturalem, circa quod instrumentaliter operatur, sacramentum autem cum sit quid corporale, non potest aliquam naturalem actionem habere circa animam, quæ est gratiæ susceptiua, & sic instrumentalis causa gratiæ esse non potest.

¶ 3a Præter. Ois causa actiua, uel est perfectiua, uel dispositiua, ut ex uerbis Auicene haberi potest: sed sacramentum non est causa gratiæ perfectiua, quia sic esset causa gratiæ principalis. Nec iterum dispositiua, quia dispositio ad gratiam est in eodem in quo est gratia, sicut licet in anima, ad quam res corporalis non attingit, ergo sacramentum nullo modo est causa gratiæ.

¶ 4a Præter. Si est causa gratiæ, aut per propriam uirtutem, aut per aliquam superadditam, non per propriam uirtutem, quia sic quilibet aqua sanctificaret sicut aqua baptismi: similiter nec per aliquam uirtutem superadditam, quia omne quod recipitur in altero, recipitur in eo per modum recipientis, & sic cum sacramentum sit materiale elementum, ut Hugo de Sacramento dicit, non recipiet nisi uirtutem materiale quam non sufficit ad productionem formæ spiritualis, ergo sacramentum nullo modo est causa gratiæ.

¶ 5a Præter. Illa uirtus suscepta in materiali elemento, aut erit corporea, aut incorporea, si incorporea cum sit accidens quoddam & subiectum eius sit corpus, accidens erit dignius subiecto, nam incorporeum corpore nobilius est: aut sit uirtus corporea, & causat gratiam quod est forma spiritualis & incorporea, sequitur quod effectus sit nobilior causa, quod iterum est impossibile, ergo impossibile est, quod sacramentum gratiam causet. Si dicatur quod huiusmodi uirtus superaddita non est quid completum in aliqua specie, sed quoddam incompletum.

¶ 6a Sed contra, incompletum non potest esse causa completi: gratia autem quoddam completum est, ergo huiusmodi uirtus incompleta causa gratiæ esse non potest.

¶ 7a Præter. Perfectum agens debet habere perfectum instrumentum: sacramenta autem agunt, ut instrumenta Dei, qui est agens perfectissimum, ergo debent esse perfecta, & habere perfectam uirtutem.

¶ 8a Præter. Scdm Dionysium in 5a cap. Cel. Hieronymus. Lex diuinitus est per prima media, & per media ultima adducere, ergo contra legem diuinitatis est, ut per ultima reducatur media, uel prima in Deum: sed in ordine creaturarum corporales sunt ultime, substantiæ uero spirituales sunt primæ, ergo non est conueniens, quod per corporalia elementa gratia humane menti conferatur, qua reducitur in Deum.

¶ 9a Præter. Augustinus in libr. 3o. Questione, distinguit duplicem Dei actionem. Vnam, quam operatur per subiectam creaturam, & aliam quam per scriptum immediate facit, & hoc modo est illuminare animas: sed gratiam conferre anime est eam illuminare, ergo Deus non utitur sacramento, quasi in isto medio ad gratiam conferendam.

¶ 10a Præter. Si aliqua uirtus elemento materiali conferatur, per quam possit gratiam causare, aut illa uirtus ma-

Quæst. dic Sacramento. OOO nct

3. par. q. 62. art. i.

Ante med. ser.

Art. præc.

Lib. 1. de sacramento. parte 9a. cap. 1a.

Hom. de sacramento pertinentia in princ.

questio 62. parte med. 10a.

net peracto sacramento, aut non: si manet, tunc in aqua baptismi postquã verbo uitæ est sanctificata, si aliquis baptizatur post baptismum alterius nullis verbis prolatis, erit baptizatus, q̄ falsum est: si autẽ non manet, cum non sit assignare aliquod corruptiuum contrarium, per seipiam deficit, & hoc uidetur inconueniens, cum sit quoddam spirituale, & de maximis bonis ex hoc quod est causa gratiæ, vt tam subito euanescat.

ca. 16. circa
med. to. 3.

¶ 11 Præt. Agens præstantius est patiente. Vñ Aug. probat 12. sup. Genes. ad literam, quod corpus non imprimit in aia similitudines quib. cognoscit, sed magis est remõtu, vt corpus nõ cõiunctum aie in ea causet formam grã super naturalem q̄ quod corpus unitus in ea effectũ naturalem causet. ergo nullo modo videtur possibile quod hmõi corporalia elementa, quæ sunt in sacramentis, sint causa gratiæ.

¶ 12 Præt. Efficacius anima disponit se ad habendã gratiam quã disponatur per sacramenta: quia dispositio, qua se anima disponit, ducit ad gratiam si ne sacramento, non autem econuerso: sed anima quamuis se ad gratiam disponat, non ostenditur causa gratiæ. ergo & si sacramenta aliquo modo ad gratiam disponant, non sunt dicenda causa gratiæ.

¶ 13 Præt. Nullus artifex sapiens vñ instrõ aliquo nisi fm cõuenientiã instrõ, sicut carpentarius nõ vñtur malleo ad secandum: sed Deus est artifex sapientissimus. ergo non utitur instrõ corporali ad effectũ spirituale, qui corporali nature non cõpetit.

¶ 14 Præt. Medicus sapiens fortiorib. morbis fortiora adhibet remedia: sed morb. peccati est uehementissimus. ergo ad eius curationem per gratiæ collationem fortiora remedia Deus apponere debuit, & non corporalia elementa.

¶ 15 Præt. Recreatio animæ creationi debet respondere per similitudinem: sed Deus animam creauit nulla creatura mediate. ergo similiter recreare debet per gratiam non mediante sacramento.

¶ 16 Præt. Habere auxilia signũ est ipotentie agẽtis: sed instrõ coadiuuant ad effectũ principalis agẽtis. ergo Deo qui est potentissimus agens, nõ cõpetit, vt per sacra, quasi per instrumẽta, gratiam cõferat.

¶ 17 Præt. In omni instrumento requiritur sua naturalis actio, quæ aliquid conferat ad effectũ intentum a principali agente: sed materialis elementi naturalis actio nihil facere vñ ad effectũ gratiæ, quam Deus in anima efficere intẽdit, ablutio enim non magis de prope respicit animam, quã ipsa aqua in baptismo. ergo huiusmodi sacramenta nõ operantur ad gratiam per modum instrumenti.

¶ 18 Præt. Sacra sine ministro nõ conferuntur. si ergo sacramenta sunt aliquo modo causa grã, & hõ erit aliquo modo causa gratiæ, quod est contra dictũ Aug. qui dicit, q̄ ministro non est collata potestas iustificandi, ne spes ponatur in homine.

Lib. 15. de
trinit. ca. 26.
tom. 3.

¶ 19 Præt. In gratia dat spiritus sanctus. si ergo sacramenta sunt causa gratiæ, erunt causa dationis spiritus sancti, quod est contra Aug. qui dicit, quod nulla creatura potest dare spiritum sanctũ. ergo sacramenta nullo modo sunt causa gratiæ.

SED CONTRA est, quod Magister dicit in 4. Sentent. dist. 1. diffiniens sacramentum nouæ legis sic, Sacramentum est inuisibilis gratiæ visibilis forma, vt imaginem gerat, & causa existat.

¶ 2 Præt. Ambr. dicit, q̄ grã est fortior culpa, & hoc patet ab Apost. Ro. 5. sed culpa causatur in anima per infectionem corporis. ergo grã potest causari in animam per sanctificationem corporalis elemẽti.

¶ 3 Præt. Aut p̄ instrõnem factorum aliquid supe-

radditur naturalibus elementis, aut nihil: si nihil, tunc non est aliquid collatum mundo in institutione sacramentorum, quod est in conueniens. Si uero aliquid additur, cum non frustra addatur, erit effectiuum alicuius, quod prius efficere nõ poterat, sed non nisi grã, cũ ad hoc sint sacramenta instituta. ergo sacramenta sunt effectiua grã. Sed dicendũ, qd non additur nisi ordo quidã ad gratiã.

¶ 4 Sed contra. Ordo relatio quidã est: relatio autẽ semper fundat super aliquid absolutũ, rone cuius in ad aliquid est motus per accidens. si ergo additur ordo, oportet quod aliquid absolutũ addatur.

¶ 5 Præt. Absolutum non causatur a relativo, quia relatum habet esse debilissimũ. si ergo sacramentis nihil additur nisi relatio per institutionẽ, non poterunt ex institutione sanctificare, quod est contra Hug. de sancto Vid. Sed dicendum, quod relatio illa nõ est causa sanctificationis, sed diuina uirtus sacramentis assistens.

¶ 6 Sed contra. Aut alluit diuina uirtus, quæ est ipse Deus, alio modo sacramentis post institutionem quam ante, aut non: si non alio modo, non habebunt effectum post institutionem alium quam ante. si uero alio modo, cum Deus non dicatur nouo modo esse in creatura, nisi per hoc quod nouũ effectum i ea facit, oportet quod aliquid de nouo sit superadditũ ipsi sacramentis, & sic idẽ qd præt.

¶ 7 Præt. In quibusdam sacramentis requiritur materia sanctificata, sicut in extrema unctione, & in confirmatione: sed illa sanctificatio non inanimata fit. ergo per eam aliqua uirtus spiritualis sacramentis conferitur, ratione cuius esse poterunt gratiæ aliquid qualiter causa, cum ad hoc illa uirtus ordinetur.

RESPON. Dicendum, quod sacramenta nouæ legis esse aliquid causam gratiæ necesse est. ponitur. Propter hoc enim lex occidere dicebat, & transgressionẽ augere, q̄ cognitiõnẽ peccati faceret: gratiã uero adiutricem contra peccatũ non conferret, si uero occidere diceretur & transgressionẽ augere, cuius contrarium apostolica doctrina prohibetur.

I Non autẽ cõfert gratiam per solã instructionẽ, quia lex uetus hoc habebat, sed per sua sacramenta gratiã aliquid conferat: uñ ecclesia non est cõstitutã techtissimo, quo instruit accedentẽ, sed ei superaddit sacramenta ad gratiã habendã, q̄ quæ uetus legis sacramenta nõ cõferebat, sed tm significabat, signa uero ad instructionẽ pertinent. Sic ergo quæ uet lex tm instruebat, eius sacramenta erant gratiæ locũ signa: quia uero noua lex & instruit, & iustificat eius sacramenta sunt gratiæ, & signũ, & cã: quod uero sunt cã, non eodẽ modo ocs tradunt. Quia in di cunt quod sunt cã gratiæ, nõ q̄ aliquid ad gratiã hẽndam operent per aliquã uirtutẽ eis inditã, sed quia in corũ susceptione gratia dat a Deo qui sacramentis assistit, ut si dicatur cã gratiæ per modũ causę sine qua nõ, & ponunt exẽplũ de hoc quod aliquis deferens denariũ plũbeus sit cã facies abbas, nõ iõ quia denarius plũbeus sit cã facies abbas, quid ad acceptiõnẽ cẽtum librarum, sed quia sit statutũ ab eo qui potest dare, vt quicũq; detert ratẽ denariũ accipiat ratã pecuniã. Sic statũ est a Deo, quicũq; accipit sacramentũ nõ sic grã accipit, quicũq; accipit sacramentũ nõ sic grã accipit, nõ quidẽ a sacramentis, sed ab ipso Deo, & hoc idẽ dicitur sensisse Magistrũ in 4. Sen. dist. 1. cũ dicitur accipiẽs sacramentũ quĩ salutẽ in inferno habet, & nõ ab illis. Hec aut opinio nõ vñ sufficere debet ad sacramentoru nouẽ legi saluare. Sin. recte cõferretur exẽplũ ab eis ppositũ, & alia similia nõ inueniuntur id quod

non est qđ agat per uirtutem completam, sed qđ agat inquantū mouet, & ita per uirtutē incōpletā: vñ non sequitur sacramenta esse imperfecta instrumēta, quīs uirtus eorum non sit ens completum.

Ad viii. Dicendum, quod instrumentum comparatur ad actionem magis ut quo agitur, quā ut quod agit, principalis. n. agentis est, ut agat instrumento: & sic quīs ultima non reducant media, vel suprema in Deum, possunt tñ ultima se habere, ut quib. fiat reductio superiorū & mediorū in Deū. Vñ Dion. dicit quod naturale est nobis ut per sensibilia i Deū manducamus: & hęc ē eam assignat necessitatis uisibilia sacramētorū in 1. c. Cēl. Hier.

Ca. 2. celest. Hier.

Ad ix. Dicendū, qđ illuminare aīam Deo cōpōtit nulla creatura mediāte qđ ad illuminationē aīa agat, sicut principale & per se agēs; pōt tñ esse ali- quod mediū agens instrumēta aliter, & dispositiue.

Ad x. Dicendum, quod quādam sacramenta sunt, in quib. requiritur materia sanctificata, sicut in extrema unctione, & confirmatione: quādam uero sunt in quibus non requiritur ex necessitate sacramenti. In omnib. igitur uerū est, quod uirtus sacramenti non consistit in materia uñ, sed in materia & forma simul, quę duo sunt unum sacramētum: unde quantumcumque applicetur materia sacramēti ad hominem sine debita forma uerborum, & aliis quę ad hoc requiruntur, non sequitur sacramenti effectus. Sed in sacramentis quę indigent materia sanctificata, manet uirtus sacramenti in materia post usum sacramenti partialiter, sed non complete. In sacramentis uero quę non indigent materia sanctificata, nihil remanet post sacramenti usum: unde aqua in qua celebratus est baptis- mus, nihil plus habet quam alia aqua; nisi forte p- pter permissionem chrisimatis, quod tamen nō est de necessitate sacramenti: nec est incōueniens ut uirtus illa cesset, quia uirtus illa se habet ut in fieri existēs & moueri, ut dictū est, & huiusmodi cessat cessante motione mouentis. Statim. n. quādo mo- uens cessat moueri, & mobile cessat moueri.

In solu. ad 5. arg. & ad 4.

Ad xi. Dicendum, quod quāuis corporis ele- mentum sit ignobilius anima, & propter hoc non possit aliquid efficere i anima uirtute propria na- tura, potest tamen aliquid efficere in anima prout est instrumentum agens in uirtute diuina.

Ad xii. Dicendum, quod anima agit dispen- do ad gratiam uirtute natura proprie: sacramen- tum autem uirtute diuina ut eius instrumentum, & ideo non est simile.

Ad xiii. Dicendum, quod sacramentum secun- dum propriam formam significat, vel natum est significare effectum illum, ad quem diuinitus or- dinatur, & secundum hoc est conueniens instru- mentum: quia sacramenta significando causant.

Ad xiiii. Dicendum, qđ sacramenta nouę legis non sunt infirma remedia, sed ualida, inquantum eis Christi passio operatur. Sacramenta uero ueteris legis, quę passionem Christi precesserunt, dicū- tur infirma, ut patet Gal. 5. Conuersi estis ad infir- ma & egena elementa.

Ad xv. Dicendum, qđ creatio nihil pręsupponit, circa quod posset fieri instrumentalis agentis actio, recreatio uero pręsupponit, & ideo nō est simile.

Ad xvi. Dicendū, qđ Deus non utitur instrumē- tis: uel causis mediis in sua actione propter sui in- digentiam, sed propter effectuum conuenientia. Conueniens enim est ut nobis diuina remedia ex- hibeātur secundum modum nostrum, id est, per sensibilia, ut Dion. dicit 1. c. Cēl. Hier.

Ca. 2. per to- cum.

Ad xvii. Dicendum, quod actio naturalis ma- terialis instrumenti adiuuat ad effectum sacramē- ti, inquantum per eam sacramentum suscipiendi applicatur, & inquantum facti significatio per- actionem predictam completur, sicut significatio baptismi per abluitionem.

Ad xviii. Dicendum, quod aliqua sacra sunt, in quib. non requiritur determinatus minister, sicut patet in baptismo; & in talibus uirtus sacri nullo mō consistit in ministro. Quādam uero sacramē- ta sunt, in quibus requiritur minister determinatus, & horum uirtus partialiter consistit in ministro, sicut in materia & in forma: nec tamen iustificare dī minister nisi per modum ministeri, inquantū opatur ad iustificationē conferendo sacramentū.

Ad xix. Dicendum, qđ spiritus sanctus non dicit nisi ab eo, qđ causat grām sicut principale agens, qđ solus Dei est: & iō solus Deus spiritus sanctus dicit.

ARTICVLVS V.

Utrum in uno homine sit una tantum gratia gratū faciens.

¶ Vinto quaeritur, utri in uno homine sit una tantum gratia gratū faciens. Et uidetur qđ non. Nihil enim contra seipsum diuiditur per ope- rantē, & cooperantem. ergo diuersę sunt gratię, operans. & cooperans, & sic in uno homine nō est una tñ gratia gratū faciens. Sed dicendum, qđ est una gratia secundū habitum opans & coo- perans, sed diuisio sumit secundū diuersos actus.

¶ Sed contra: Habitus distinguitur per actus. igitur actus sunt diuersi, utriusque gratię non poterit esse habitus unus.

¶ Preter. Nullus habet necesse petere id quod iam habet: sed habens gratiam preuenientem necesse habet petere subsequenter, secundum Aug. ergo non est una gratia pteueniens & subsequens. Sed dicebatur quod habens gratiam preuenientem non petit gratiam subsequenter quasi aliam gra- tiam, sed quasi eiusdem gratię conseruationem.

¶ Sed contra: Gratia est potentior quā natura: sed homo in statu natura: integra potest habere se in eo quod acceperat, ut dicitur 24. dist. 2. li. ce- go ille qui accepit gratiam preuenientem potest in ea stare, & sic non habet necesse hoc petere.

¶ Preter. Forma diuersificatur secundum diuersi- tatem perfectibiliū: sed gratia est forma incommen- sū ergo uirtutes sunt multe, grā nō poterit esse una.

¶ Preter. Gratia preueniens p̄inet ad gloriā, uñ Aug. dicit. Præuenit ut pie uiuamus, subsequitur ut cum illis uiuamus: præuenit ut uocemus, subsequitur, ut glorificemur. Alia autē est gratia uic, & gratia patrię, cū nō sit eadē perfectio nature condita, & nature glorificate, ut magister dicit in 3. dist. 2. li. ergo gra- tia præueniens & subsequens non sunt idem.

¶ Preter. Gratia operans p̄inet ad actū interiorē gratia uero cooperans ad actum exteriorē, unde Aug. dicit quod præuenit, ut uelimus, & subsequi- tur ne frustra uelimus: sed non est idem quod est principium actus interioris & exterioris, sicut patet in uirtutibus, qđ charitas datur ad actum interio- rē, fortitudo uero, & iustitia, & alia huiusmodi ad actus exteriores: ergo non est eadem gratia ope- rans & cooperans, siue præueniens & subsequens.

¶ Preter. Sicut culpa est defectus in anima ex parte affectus, ita ignorantia ex parte intellectus: sed mul- tus habitus unus expellit omnem ignorantiam ad intellectu, ergo nec potest esse unus habitus, qui ex- pellat omnem culpam ab effectu: sed gratia expellit omnem culpā, ergo gratia nō est unus habitus.

¶ Preter.